

Handläggare
Lena MurrayTill
Socialnämnden
2019-04-16

Telefon:

Underlag för budget 2020 med inriktning 2021 och 2022 för Socialnämnden

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens underlag till budget 2020 med inriktning 2021 och 2022.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen

Lena Lundström Stoltz
Förvaltningschef

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	3
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	3
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	4
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	4
2 Nämndens verksamhetsområde	5
2.1 Barn och ungdom.....	5
2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa	8
2.3 Hemlöshet och missbruk.....	11
2.4 Jour- och rådgivande verksamheter	12
2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck	15
2.6 Strategi och utveckling.....	16
2.7 Ledning och administration.....	19
2.8 Stöd till utomstående organisationer.....	20
2.9 Övrig verksamhet.....	21
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	21
3.1 Drift.....	21
3.2 Investeringar.....	22
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	22
4 Övriga redovisningar	22
5 Lokalförsörjningsplan.....	22
5.1 Inledning	22
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	23
5.3 Kapacitetsbeskrivning.....	23
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	23
5.5 Kostnadsutveckling.....	23
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	23
5.7 Övrigt	Error! Bookmark not defined.

Bilagor

Bilaga 1: Blanketter SoN 2020-2022

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

I Möjligheternas Stockholm arbetar socialförvaltningen aktivt med:

- Metodutveckling och samverkan för att motverka långvarigt bidragstagande hos grupper som står långt från arbetsmarknaden
- Arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller andra kommunala arbetsförberedande insatser erbjuds för att ge mottagare av ekonomiskt bistånd förutsättningar att närma sig ett eget arbete
- Samverkan med polis och andra förvaltningar internt och externt för det strategiska långsiktiga arbetet mot våldsbejakande extremism
- Utveckla arbetet med det förebyggande sociala arbetet internt och externt, som har en betydande roll för en tryggare och säkrare stad
- SIP-samordnarfunktionen, Samordnad individuell plan, blir en del av stadens ordinarie verksamhet
- Vidareutveckla samverkan mellan socialtjänst, förskola och skola med fokus på tidiga insatser för barn och familjer
- Stödja och implementera nya arbetssätt gällande barnrätt och barnkonventionen
- Utveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser till barn och ungdomar i samverkan med skola och andra aktörer
- I samverkan med stadsdelsnämnderna och Region Stockholm utveckla stödinsatser för att motverka psykisk ohälsa hos barn, unga och unga vuxna
- I samarbete med andra nämnder och berörda aktörer fortsätta arbetet med att utjämna skillnader i levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.
- Öka samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård gällande äldre och personer med socialpsykiatrisk problematik
- Verka för fungerande samverkan med Region Stockholm och utveckla arbetssätt och metoder för förebyggande arbete och tidiga insatser för personer med psykisk ohälsa och/eller missbruk
- Fortsatt utveckling av arbetet riktat mot hemlöshet
- Arbetet med jämställdhet och jämställdhetsintegrering utvecklas bl.a. genom utbildningssatsningar för att öka kunskap och medvetenhet. Jämställdhetsanalyser genomförs inom nämndens alla verksamhetsområden
- Utveckla samverkan med Region Stockholm på strategisk nivå för att säkerställa ansvarsfrågan i uppdrag utifrån olika målgruppers behov
- Utöka samverkan med föreningar och civilsamhället för att använda samhällets resurser optimalt
- Utveckling av pågående och nya samverkansformer med intresse- och brukarorganisationer.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- I samarbete med andra förvaltningar fortsätta att utveckla metoder och arbetssätt, ur ett barnrättsligt perspektiv, för att öka förutsättningarna för barnfamiljer i en osäker boendesituation att etablera sig på bostadsmarknaden
- I samarbete med andra förvaltningar fortsätta att utveckla metoder och arbetssätt i frågor som rör bostäder för personer i hemlöshet, våldsutsatta personer, personer med missbruk och/eller psykisk ohälsa.
- Verka för utveckling av nya boendeformer, försöks- och träningslägenheter, möjlighet till förtur och Bostad först
- I en boendeplan sammanställa det stora behovet av utbyggnad av omsorgslägenheter baserat på underlag från stadsdelsnämnderna
- För att bidra till ett gott företagsklimat i staden ska handläggningen av serveringstillstånd vara rättssäker, tydlig och serviceinriktad i syfte att allmänheten och branschen ska uppleva en sund, utvecklande och trygg restaurangmiljö i staden
- Utveckla arbetssätt utifrån ny lagstiftning gällande tobaksförsäljning
- Utveckla uppföljningen av upphandlade leverantörer som anlitas så att de efterlever de av staden uppsatta kraven på miljövänliga material.
- Genomföra strategiska investeringar i nämndens verksamhetslokaler för att miljö- och klimatanpassa för att minska nämndens klimatpåverkan
- Implementera stadens miljöprogram i nämndens alla verksamheter

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Budget i balans och långsiktigt hållbara finanser
- Utveckla den systematiska uppföljningen av insatser i egen regi i syfte att säkerställa att insatserna motsvarar behoven samt ger önskat resultat
- Nämnden stödjer verksamhetsutveckling som uppmuntrar innovationer och nytänkande.
- Effektivisera organisation och administrativa stödfunktioner
- Vidareutveckla arbetsmiljöarbetet med fokus på hållbar arbetshälsa
- Tydliggöra karriärvägar och identifiera medarbetare med potential att axla ett chefsuppdrag.
- Vidareutveckla kompetensförsörjningsprocessen med fokus på att attrahera och bibehålla medarbetare
- Arbetet med stadens handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter och utvecklas
- Delta i utvecklingen inom staden av digital teknik både för utförarverksamheter och myndighetsutövning
- Satsning på användning av digital teknik i verksamheterna för ökad självständighet och livskvalitet för brukaren
- Aktivt stödja och delta i förvaltningens och stadens innovationsarbete

2 Nämndens verksamhetsområde

Socialförvaltningens roll

Socialtjänsten kommer under perioden att stå inför en rad olika utmaningar och förvaltningen ska vara ledande och drivande i utvecklings- och innovationsarbetet inom staden gällande socialtjänstfrågor. Förvaltningen har en omfattande verksamhet och många skiftande projekt och uppdrag såväl mot politik och stadsledningskontor som mot stadsdelsförvaltningar. Förvaltningen har en samordnande och stödjande funktion gentemot stadsdelsförvaltningarna, dels genom att erbjuda insatser i öppenvård, stöd och rådgivning, dels som komplement till stadsdelsförvaltningarna och i viss mån andra kommuner. Förvaltningen har också ett övergripande ansvar att samordna arbetet med strategisk utveckling inom förvaltningens ansvarsområden. Förvaltningens samarbete med akademien utvecklas och för att göra detta möjligt är ett nära samarbete och samverkan med samtliga berörda en nödvändighet.

Socialförvaltningen ska också aktivt samarbeta med andra kommuner inom regionen, med storstäderna Göteborg och Malmö samt inom Norden.

Utveckling och resursbehov

Uppföljningar och avstämningar görs kontinuerligt och kan utvecklas. Omvärldshändelser som på olika sätt berör socialtjänsten kan innebära fler och nya rutiner och riktlinjer, som i sin tur innebär ökat behov av uppföljning, samverkan, samordning och handläggning. Inom vissa områden och i en del särskilda frågor som socialförvaltningen får uppdrag kring kan innebära ökade kostnader på stadsdelarna. Förvaltningen har god beredskap för att kunna omstrukturera verksamheter utifrån förändrade behov.

2.1 Barn och ungdom

Barnrätt och Barnkonventionen

Barnkonventionen blir inkorporerad i svensk lag 2020, något som kommer att ställa krav på socialtjänsten för att uppfylla den nya lagstiftningen. Ett förberedande arbete har gjorts och rutiner för arbetet med barns delaktighet och inflytande och för arbetet med barnkonsekvensanalyser finns. Samtliga stadsdelsförvaltningar har en barnrättssamordnare för att samordna implementering och utveckling. Arbetet med att stödja stadsdelsförvaltningarna i rutiner och nya arbets sätt pågår och fortsätter under den kommande treårsperioden.

Förebyggande arbete gällande barn och unga

Det förebyggande arbetet som rör barn och unga innehåller både generella och riktade insatser inom områden som t.ex. ANDTS, föräldraskapsstöd, våld i nära relationer, integration, brottsförebyggande arbete, insatser mot psykisk ohälsa och våldsbejakande extremism. Förvaltningen ser behov av att utveckla ett sammanhållet och kunskapsbaserat förebyggande arbete i staden med samordnat stöd. Detta ligger i linje med delbetänkandet ”Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst” i utredningen kring översyn av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter.

Enligt BRÅ, Brottsförebyggande rådet, är de brottsrelaterade utmaningarna betydande i socialt utsatta områden. Utveckling av det sociala arbetet med unga personer på väg in i kriminalitet, och personer som vill lämna kriminella miljöer, är prioriterat, liksom generellt

brottsförebyggande arbete. Socialförvaltningens enhet Framtid Stockholm arbetar förebyggande med ungdomar och familjer över hela staden. Under perioden förstärker förvaltningen information om verksamheten för att göra verksamhetens insatser tillgängliga för flera. De lokala Brottsförebyggande råden är forum som kan utvecklas till mötesplatser för samverkan internt och med externa aktörer inom staden, där socialförvaltningen kan ha en aktiv och stödjande roll.

Lokal platssamverkan i form av s.k. BID (Business Improvement Districts) är prioriterade inom staden. Socialförvaltningen kan ha en aktiv, stödjande roll i detta arbete.

Kvalitativ och evidensbaserad öppenvård

Socialförvaltningen kompletterar stadsdelsförvaltningarna genom att erbjuda en kvalitativ och evidensbaserad öppenvård som utgår från varje individs behov. För att staden ska kunna fortsätta utvecklingen av insatser krävs långsiktig planering och innovativt förhållningssätt. I den kartläggning av öppenvården som gjorts föreslås bl.a. att förvaltningen i samverkan med stadsdelsförvaltningarna följer upp biståndsbedömda öppenvårdsinsatser för barn, unga och föräldrar på ett likartat sätt. En struktur för uppföljning av biståndsbedömd öppenvård behöver utvecklas under perioden.

Lättillgängligt och tidigt stöd som t.ex. möjlighet att få icke-biståndsbedömt individuellt stöd från föräldrarådgivare, och att delta i föräldraskapsstödsprogram, har etablerats i ytterstaden genom STIS, Stärkt tidigt stöd i samverkan. STIS föreslås permanentas och spridas till hela staden. Frågan om finansiering behöver lösas vid fortsatt arbete efter juni 2020, då medel från sociala investeringsfonden upphör. Under perioden fortsätter förvaltningen, tillsammans med stadsdelsförvaltningarna, att utveckla uppföljningen för att nå en gemensam uppföljningsstruktur i staden för serviceinsatser för barn, unga och föräldrar.

Psykisk hälsa för barn och unga

Stockholmsenkäten 2018 visade att fler unga upplever psykisk ohälsa, i synnerhet flickor. För att främja en hållbar utveckling med fokus på förebyggande och tidiga åtgärder, liksom på de konsekvenser som psykisk ohälsa orsakar, fordras ett långsiktigt arbete i samklang med andra långsiktiga satsningar och strategier som t.ex. folkhälsopolitik, stadens program för ett jämställt Stockholm, program för tillgänglighet och delaktighet, program för barnets rättigheter och inflytande, program för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck med flera.

SIP, Samordnad individuell plan

Det ställs höga krav på samverkan och samordning av insatser mellan kommun och region för att möta utmaningarna inom området psykisk hälsa. Inspektionen för vård och omsorg, IVO, konstaterar att bristen av samordning inte bara leder till sämre vård och omsorg utan också att förtroendet för socialtjänsten sjunker hos de barn och familjer som drabbas av bristande samordning. SIP-samordnarsatsningen, med finansiering med medel från Uppdrag psykisk hälsa, syftar till att fler barn och unga får en SIP upprättad liksom till att samverkan inom BUS, barn i behov av särskilt stöd, förstärks och förbättras. Satsningen har visat goda resultat och fler SIP för barn och unga har upprättats och en mer välfungerande samverkan inom BUS har kunnat påvisas i flera områden. Goda erfarenheter från satsningen hittills bör ligga till grund för det fortsatta arbetet med att permanenta SIP och SIP-samordnare.

Stärkt skydd och stöd för barn och unga efter polisförhör

Barns och ungas behov av stärkt skydd och stöd i anslutning till att de förhörts av polis vid Barnhus Stockholm har uppmärksammats, bl.a. i rapporten ”Trygga barn och unga i Stockholm - stöd och skydd mot våld”. Frågan om hur arbetet med att säkra att barn och unga får sitt behov av skydd och stöd tillgodosett under kvällar och helger ska göras på bästa utredning under 2019, antingen med resurser kopplade till Barnhus eller om det blir bättre för barnen om stadsdelarna själva ansvarar för det. Arbetet med stärkt skydd kommer oavsett driftform att behöva utvecklas under treårsperioden.

Samverkan socialtjänst och skola

Samverkan mellan socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen utvecklas och förbättras. De lokala överenskommelserna kan användas för att formalisera och utveckla samverkan. Gemensamma utbildningsinsatser för medarbetare, chefer inom socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen genomförs på aktuella temata. Samverkan med externa aktörer såsom polis, Habilitering och BUP (Psykiatrisk barn- och ungdomsvård) är viktiga forum för samverkan till gagn för barnet eller den unge. Genom formaliserad samverkan arbetar vi för att säkerställa samverkan och samhandling på lång sikt.

Det sociala arbetet i skolan hör nära samman med stadsdelsförvaltningarnas brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete liksom med det lokala BUS-arbetet, barn i behov av särskilt stöd. För att kunna göra lämpliga lokala satsningar behövs samsyn och samarbete. Under den kommande treårsperioden prioriterar förvaltningen stödet till stadsdelsförvaltningarna i att stärka och utveckla de preventiva insatserna.

Genom att stärka barns och ungas skolresultat ges de bättre framtida möjligheter på arbetsmarknaden. Förutsättningarna för en god hälsa ökar och risken för ekonomisk, social och politisk marginalisering och utanförskap minskas. För att nå framgång på lång sikt fortsätter socialförvaltningens och utbildningsförvaltningens arbete utifrån ramverket för skolsociala team. Uppdrag och resurser i budget behöver prioriteras, formuleras i flera nämnders verksamhetsplaner samtidigt och samordnas till lokalt prioriterade insatser i stadsdelsförvaltningarna.

Stöd till barn i skyddat boende

I betänkandet ”Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende” föreslås att skyddat boende regleras i socialtjänstlagen och föreslås bli en ny placeringsform att träda i kraft den 1 juli 2019. Detta innebär förändringar både på kraven som ställs på skyddade boenden och på handläggningen av ärenden som rör våld i nära relationer där det finns barn. Om socialdepartementet lägger en proposition om detta behöver förvaltningen ta fram nya riktlinjer och vägledning i samråd med stadsdelsförvaltningarna och juridiska avdelningen under 2019 och 2020. Här behöver tillgången till undervisning för barn placerade på skyddat boende också beaktas och stärkas.

Tillsyn av försäljning av tobak, e-cigarett, folköl och receptfria läkemedel

Tillsyn av försäljning av tobak, elektroniska cigaretter, folköl och receptfria läkemedel är en del i det preventiva tillsynsarbetet för att begränsa tillgängligheten för unga. Arbetet med central samordning är viktigt för att tillsynen ska vara så effektiv, likställd och rättssäker som möjligt. Den nya tobakslagen innebär att det fordras tillstånd för att få sälja tobak och handlägningsförfarandet kräver mer resurser, såväl fler handläggare som nya professioner,

som ekonomer och jurister. Om ansvaret för tillsyn av folköl, e-cigarett och läkemedel flyttas till en central funktion medför det ytterligare förändringar.

Obruten skolgång för placerade barn

Forskning visar att en lyckad skolgång med fullföljd grund- och gymnasieskola är den enskilt viktigaste framgångsfaktorn för att barn och unga ska klara sig bra senare i livet. Skolverket har tillsammans med Socialstyrelsen och Specialpedagogiska skolmyndigheten tagit fram en modell, SAMS, för hur socialtjänst och skola ska samverka för att kunna ge placerade barn och unga kontinuitet i skolgången och en bättre skolförankring bygger på en tydlig ansvarsfördelning mellan skola och socialtjänst. Under 2019 utreder socialnämnden i samarbete med utbildningsnämnden förutsättningarna för att införa SAMS-modellen i staden. Om modellen ska införas i staden behöver socialnämnden och utbildningsnämnden få uppdrag i budget om att fortsätta arbetet.

Ensamkommande barn och unga

Trenden med att färre ensamkommande barn som söker asyl i Sverige fortsätter och prognosen för 2019 spänner mellan 800 barn och 3000 barn. Prognosen bygger på om lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd förlängs eller inte, något som påverkar både den fortsatta omställningen av stadens boenden för målgruppen och efterfrågan av heldygnsvård från privata utförare. Under 2019 fyller en stor grupp ensamkommande unga med uppehållstillstånd 20 år och efterfrågan på mer självständiga boendelösningar kommer att öka.

I Mottagandeutredningens betänkande ”Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande” läggs flera förslag som kommer att beröra landets kommuner, även Stockholm. Ändringar föreslås bland annat för det initiala mottagandet av ensamkommande barn, omfattningen och ersättningsystemet. Ändringarna föreslås träda i kraft 1 juni 2020 och kan komma att öka stadens kostnader då ersättningen från staten inte kommer att täcka kostnaderna.

Det finns ett fortsatt behov av samverkan med den idéburna sektorn och civilsamhället kring insatser för ensamkommande barn och ungdomar. Stora krav kommer ställas på både socialtjänsten, förskola, skola och elevhälsa för alla nyanlända barn och unga – både ensamkommande och barn som bor med sin egen familj.

2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa

Bland vuxna i Stockholms län ökar antalet sjukskrivningar som beror på psykisk ohälsa. För att socialtjänsten ska kunna möta brukarnas behov måste det förebyggande perspektivet och kunskapen om psykisk ohälsa öka och bli en integrerad del i den ordinarie verksamheten. Användandet av samordnad individuell plan, SIP, är fortsatt prioriterat när behov av samtidiga insatser föreligger mellan staden och regionen, inte minst för en trygg övergång mellan den slutna och öppna vården.

Socialpsykiatri

Socialtjänstenspektörernas granskning år 2018 visar att personer som är i behov av stöd från socialtjänst och psykiatri har svårt att få hjälp från olika huvudmän parallellt utifrån de gränsdragningar som verksamheterna gör. För att personer i behov av stöd ska få de insatser

de behövs en långsiktig och hållbar överenskommelse om ansvarsområden och samverkan med regionen, såväl på strategisk som på operativ nivå.

Detta gäller även lagen om utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, LUS. För att kunna bistå personer i alla åldrar och med olika behov av insatser och samordning inför och efter utskrivning behövs omfattande förändringar i organisation av arbete och ansvar hos både socialtjänsten och Region Stockholm. Under 2019 ingår staden en överenskommelse med Region Stockholm om antalet s.k. fristdagar, dagar från utskrivningsklar fram tills betalningsansvar inträder. Antalet fristdagar kommer att minska betydligt vilket innebär att stadsdelsförvaltningarna behöver ha en beredskap för att motsvara förväntningarna.

Insatsen boendestöd inom socialpsykiatri, hemlöshet och missbruk bör få ett tydligare fokus på kvarboende, rehabilitering och återhämtning och profilerat boendestöd för vissa grupper med särskilda svårigheter behöver utvecklas. T.ex. är personer med samlarsyndrom en grupp som kan behöva ett intensivt och långvarigt behov av stöd för att undvika vräkning.

PEER support

Ett framgångsrikt arbetssätt är PEER support, professionella kamratstödjare med egen erfarenhet av psykisk ohälsa som stöttar brukare i deras återhämtningsprocesser. Under perioden behöver en modell för en långsiktigt hållbar lösning slås fast liksom beslut i frågan om vem som ska vara arbetsgivare kamratstödjarna. Finansieringen behöver säkras för att sprida metoden och för att säkra arbetet långsiktigt för denna nya yrkesgrupp.

Inom förvaltningens egna verksamheter finns det idag två personer som arbetar som/med Peer Support. Peer Support ges i samarbete med NSPH och stödet har under perioden utvärderats av externa forskare. Utvärderingen visar att Peer Support är positivt för brukare och verksamheten.

Personer med funktionsnedsättning

Utvidgning av målgruppen inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning fortsätter och antalet barn och vuxna som får diagnoser som betecknas som neuropsykiatriska eller autismspektrumtillstånd ökar. År 2018 hade nästan dubbelt så många personer daglig verksamhet enligt LSS jämfört med år 2008. Under perioden kommer det att ställas större krav på samverkan och samordning av insatser. Förändringar inom socialtjänstlagen, SoL, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, samt hälso- och sjukvårdslagen, HSL, kräver nya eller påverkar behovet av revidering av befintliga riktlinjer och verksamhetsstöd. T.ex. är regleringar kring huvudmannaskap för personlig assistans samt nya insatser inom LSS att vänta.

Boendeplanen

Det finns ett stort behov av fler bostäder med särskild service enligt LSS och SoL. Enligt förvaltningen bedömningar kommer det att krävas en hel del investeringar för att bygga ikapp bristen boenden. I nuläget är endast två privata verksamheter som utför bostad med särskild service enligt LSS av 152 anslutna till LOV, stadens valfrihetssystem. Arbete behöver ske för att få en fler privata aktörer inom LOV när det gäller boende. Varje stadsdelsförvaltning ansvarar för sina byggprojekt och är olika organiserade. Förvaltningen sammanställer nu behovet av omsorgslägenheter baserat på underlag från stadsdelsnämnderna i särskilt ärende. En stadsövergripande funktion skulle underlätta också för privata verksamheter och troligen öka tillgången på bostad med särskild service.

Korttidsboende och LSS-kollo

Den statliga utredningen av LSS-området, och de lagförslag som den kan generera, kan påverka förvaltningens verksamheter inom LSS. Om rätten till personlig assistans försvinner, och ingen alternativ insats ges, medför det sannolikt krav på högre personaltäthet på korttidsboenden. Det kan även påverka efterfrågan av både korttidsboende och LSS-kollo för yngre barn och ungdomar.

I budget för 2019 har kommunstyrelsen i uppdrag att, i samråd med socialnämnden, göra en översyn av organisation samt finansieringssystem för LSS-kollo. Resultatet av översynen kommer sannolikt tydliggöra verksamhetens uppdrag och till vilka åldersgrupper den ska riktas, något som kan leda till en ökad likställighet över staden. I översynen har det hittills framkommit utvecklingsområden som t.ex. ökad likställighet mellan könen och att locka yngre deltagare till kollo.

Barn med anpassat stöd

Ett litet antal barn och unga i staden, som omfattas av LSS och har kompletterande psykiatriska diagnoser, bor på institution. Dessa barn och ungdomar behöver ett anpassat stöd och samverkan med barn- och ungdomspsykiatri, habiliteringen och psykiatri behöver stärkas och förbättras. Även arbetet med samverkan internt i staden behöver utvecklas och fortsätta.

Unga som slutar skolan

Under perioden intensifierar social-, utbildnings-, arbetsmarknads- och stadsdelsförvaltningarna utvecklingen av stöd till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan. Det är nödvändigt att samverka redan innan de slutar skolan med stöd till arbete, studier eller meningsfull sysselsättning.

LSS-hälsan

LSS-hälsan växer i takt med att nya boenden öppnar. Under perioden öppnar cirka 50 nya enheter i staden. Utöver höjda personalkostnader innebär utbyggnad av LSS-boenden ökade kostnader för hjälpmedel, omlägnings- och sårvårdsmaterial. Även åldersrelaterade sjukdomar hos målgruppen bidrar till ett ökat behov av LSS-hälsans insatser. Under perioden kommer också ett nytt avtal att tecknas om insatser på jourtid, som kommer att bli avsevärt dyrare för förvaltningen jämfört med nuvarande.

Förvaltningen har enligt författningskrav upphandlat externa läkemedelsgranskningar vilket inte finns med i tidigare underlag för budget. De externa läkemedelsgranskningarna är kostsamma och startar under det andra kvartalet 2019. För att LSS-hälsan ska kunna bedriva en god, säker och modern hälso- och sjukvård krävs viss anpassning av verksamheten de kommande åren. Förvaltningen ser en trend med snabb utveckling inom vård och teknik/digitalisering, vilket förväntas ge ökade kostnader i form av utrustning och utbildning.

Unga med demens

Anhörigkonsulenter, anhöriga och demenssjuka har lyft önskemål om en stadsövergripande öppen träfflokal för målgruppen personer som är tidigt i sin demenssjukdom, oavsett ålder. Träffpunkten skulle också kunna fungera som ett kunskapscenter, där anhörigstöd till anhöriga och deras barn finns tillgängligt.

2.3 Hemlöshet och missbruk

Behov av bostäder

Inom socialtjänstens samtliga områden finns behov av bostäder och förvaltningen samarbetar med Stiftelsen Hotellhem i Stockholm, SHIS, bostadsförmedlingen, bostadsbolagen m.fl. Det gäller bostäder till personer i hemlöshet, barnfamiljer i en osäker boendesituation, våldsutsatta personer, personer med missbruk och/eller psykisk ohälsa, personer som skrivs ut från slutna hälso- och sjukvård samt genomgångsbostäder till nyanlända som anvisas till Stockholm. Det behövs nya boendeformer, försöks- och träningslägenheter, möjlighet till förtur och Bostad först. Socialtjänstens arbete har fokus på långsiktiga lösningar för den enskilde.

Ett lagförslag som gör det olagligt att hyra ut olovligt i andra hand kommer troligtvis att träda i kraft under 2019 vilket minskar tillgången på andrahandskontrakt. Detta medför sannolikt att ett ökat antal hushåll behöver bistånd från socialtjänsten för tillfälliga boendelösningar något som förutsätter väl utvecklad samverkan mellan socialtjänsten och de kommunala bostadsbolagen.

Det vräkningsförebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet behöver prioriteras. I förebyggande syfte och för att undvika akuta boendeplaceringar behöver unga vuxna få samhällsinformation, råd i sociala frågor, stöd i kontakt med myndigheter samt stöd i att söka bostad på ett strukturerat sätt. Förvaltningen behöver också fortsätta att samverka med äldreförvaltningen för att förebygga och minska hemlöshet bland äldre personer.

Tak över huvudet-garantin, TÖG, är en viktig del i stadens stöd till personer i hemlöshet och ska vara en kortvarig insats. Tillämpningen ska vara enhetlig över staden och under perioden ska förvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna utveckla insatserna och arbetssätten inom TÖG till stöd för bästa möjliga praktik.

Bostad Först

Förvaltningen har i uppdrag att utveckla arbetet med Bostad först, att fördela fler bostäder samt att tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla stödet till de enskilda. Bostad först rekommenderas i de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende och sannolikt ökar efterfrågan på bostäder under kommande år. Det innebär också ett ökat behov av Case managers, CM, och utbildning till dessa.

Placeringsamordnare

Enligt lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, LUS, ska tiden som går mellan slutna vård på sjukhus och omsorg i det egna hemmet eller i särskilt boende kortas ned. En tydlig och planerad samverkan och samarbete kring utskrivning och mottagande i hemmet kommer att behövas. I de fall en vårdplanering för den enskilde inte kan verkställas inom den specificerade tidsramen kan det innebära ökade kostnader för staden utifrån det kommunala betalningsansvaret.

Äldre i hemlöshet

Behovet av ytterligare platser för äldre hemlösa, med eller utan missbruk och psykisk ohälsa, följs noggrant. Förvaltningen har ett gott samarbete med äldreförvaltningen och det finns goda förutsättningar för att antalet äldre hemlösa kommer att minska. Förvaltningens satsning på äldrelotsar, som aktivt söker upp och i samverkan med beställande enhet lotsar den äldre mot

ett varaktigt boende, fortsätter även 2019. Det är oklart om medel och resurser för 2020 och framåt. I den pågående översynen av socialtjänstlagen ingår en särlagstiftning för äldre. Om förslaget blir verklighet är det i nuläget oklart vad det kommer att betyda för målgruppen äldre hemlösa. Slutbetänkandet redovisas år 2020.

Missbruk

Ökad kunskap om beroende, vid sidan av insatser med stöd i forskning inom socialtjänstens olika verksamhetsområden, är en förutsättning för att utveckla arbetet med gruppen personer med missbruk och personer med samsjuklighet. En fortsatt utveckling av samverkan och samhandling mellan staden och regionen är av största vikt för att stärka samsyn och en gemensam målbild.

Kartläggning av personer i hemlöshet visar att andelen som har både missbruk och psykisk ohälsa är hög, med ökad risk för fysisk ohälsa, dålig följsamhet till medicinsk behandling samt upprepade återfall i både psykisk sjukdom och missbruk. Anhöriga påverkas i stor utsträckning, särskilt när det gäller unga vuxna. Av de personer med missbruksproblem som är aktuella inom socialtjänsten är det bara en tredjedel som har ett boende och många lever i hemlöshet. Kartläggningen visar också att någon form av boende är den vanligaste beviljade insatsen inom stadens socialtjänst till målgruppen.

2.4 Jour- och rådgivande verksamheter

Ekonomiskt bistånd

Andelen personer i staden som har ekonomiskt bistånd fortsätter att sjunka. Faktorer som tros ha betydelse är bl.a. färre öppet arbetslösa, fler personer med aktivitetsstöd som ekonomisk ersättning, socialtjänstens aktiva arbets sätt med till exempel arbetsmarknadsinsatser som Jobbtorg Stockholm samt arbetet mot felaktiga utbetalningar. Enligt konjunkturinstitutet talar det mesta för att högkonjunkturen kulminerade under första halvåret 2018 och att ekonomin nu är på väg in i en avmattningsfas även om högkonjunkturen består de närmaste två åren. Detta talar för att antalet biståndstagare inte kommer att fortsätta minska under de närmaste åren, utan troligen ligga kvar på ungefär samma nivåer som idag.

Det råder en obalans på arbetsmarknaden mellan arbetsgivarnas krav och de arbetslösas utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Det finns få arbetstillfällen som de med kort utbildningsbakgrund kan matchas till och de blir ofta utestängda från arbetsmarknaden. Särskilt utrikesfödda kvinnor tenderar att hamna i långvarigt biståndsmottagande.

Sjukskrivna personer som uppbär ekonomiskt bistånd ska erbjudas de rehabiliteringsinsatser som de har behov av för att närma sig självförsörjning.

Förvaltningen ser behov av ökade utbildningsinsatser för mottagare av ekonomiskt bistånd för att möjliggöra förutsättningar för ett hållbart och långsiktigt arbetsliv. Att utveckla och ytterligare förbättra samverkan mellan socialtjänst, region, försäkringskassa och arbetsförmedling är prioriterat.

Budget- och skuldrådgivning

Många som tar kontakt med budget- och skuldrådgivningen har en långtgående skuldsituation och förvaltningen uppfattar att enskildas ärenden över tid har blivit mer komplexa och tar mer tid. Förvaltningen ser ett behov av att ytterligare satsa på det förebyggande och utåtriktade

arbetet i syfte att minska risken för överskuldssättning i utsatta målgrupper. Särskilt utsatta grupper som har identifierats är nyanlända och unga personer.

Dödsboutredningar

Antalet dödsboutredningar har successivt ökat de senaste åren. Uppdraget att utreda släktförhållandena i ett dödsbo har över tid blivit mer komplicerat med anledning av att allt fler har anhöriga runt om i världen. Det finns även utmaningar i att utreda asylsökande personers släktförhållanden då identitetshandlingar kan saknas eller vara oriktiga. Socialtjänsten har ingen lagstadgad rätt att avsluta dödsbon varför socialtjänstens provisoriska förvaltande av dödsbon kan bli långvariga.

Stöd och rådgivning, insatser utan biståndsbedömning

Efter avgöranden i bland annat Kammarrätten har kraven på verksamheter som erbjuder öppenvård skärpts och gränsdragningen mellan så kallade serviceinsatser och biståndsbedömda insatser förtydligats. Det innebär krav på förvaltningens öppenvårdsverksamheter att anpassa sina insatser för att leva upp till gällande lagstiftning, t.ex. genom begränsningar i antal samtal, kontakttid och vilka insatser som kan ges innan ett beslut om insats måste fattas. Samtidigt genomför regeringens särskilda utredare en översyn av socialtjänstlagen, som bl.a. undersöker just frågan om en förenklad eller slopad biståndsbedömning för många av socialtjänstens åtgärder. Slutbetänkandet ska redovisas senast i juni 2020.

Arbete mot prostitution och människohandel

Förvaltningen fortsätter sitt arbete mot prostitution och människohandel, såväl uppsökande genom Framtid Stockholm, Socialjouren och Mikamottagningen, som råd- och stödverksamhet genom Mikamottagningen i syfte att stärka till förändring. Förvaltningen har rutiner för att uppmärksamma och handlägga ärenden där det finns misstankar om att barn och ungdomar utsätts för människohandel bland annat genom en regionkoordinator med inriktning på barn och unga. En motsvarande funktion finns för vuxna. Regionskoordinatorerna delfinansieras fortsatt av Länsstyrelsen under 2019. Förvaltningen har ett kontinuerligt informationsutbyte med andra berörda parter.

Efter etablering

Enligt Arbetsförmedlingen i Stockholms län saknar uppemot 50 procent av deltagarna arbete eller utbildning efter avslutad etablering. Även fortsättningsvis kommer en del av de som avslutar sin etableringsperiod att vara i behov av ekonomiskt bistånd. Vidare kan ändringar i lagstiftningen avseende familjeåterföreningar komma att påverka det ekonomiska biståndet i framtiden.

Nyanlända

Migrationsverkets prognos februari 2019

- Antalet nyanlända som får uppehållstillstånd i antas vara omkring 26 000 under 2019 och under följande två år minska till runt 18 000 per år.
- Mottagandet av kvotflyktingar kommer även fortsatt vara cirka 600 personer per år för Stockholm stad.
- Antalet anvisade enligt bosättningslagen, ABO, kommer att minska något jämfört med tidigare år.

- Inom Migrationsverket pågår en pilotverksamhet i syfte att fatta beslut i hälften av alla asylärenden inom 30 dagar.

Mottagandeutredningen

- Kommunernas flyktingmottagande ska inkludera även asylsökande. Om förslaget godkänns föreslås förändringar från år 2020.
- De kommuner som omfattas av regeringens långsiktiga strategi mot segregation ska kunna införa områdesbegränsning för personer som bosätter sig på egen hand, EBO.

Stockholm stads arbete

Händelser i omvärlden, politiska beslut och andra myndigheters förändrade uppdrag ställer krav på att staden har ha en flexibel organisation för att skapa förutsättningar för nyanlända att etablera sig i samhällslivet genom bostad, utbildning och arbete. Förutom att nyanlända bosätter sig i Stockholm på egen hand (EBO) anvisas många enligt bosättningslagen (ABO).

Stadens arbete de närmsta åren kommer att präglas av att stärka nyanländas kunskap och möjligheter att gå från genomgångsboenden till mer stadigvarande boende, att ge stöd till eget boende och i att etablera sig på arbetsmarknaden. Ett annat fokus är att stödja stadsdelsnämnder i att utveckla och tillgängliggöra socialt stöd och samhällsvägledning så att det når alla nyanlända. Nyanlända behöver också nås av den generella kommunala servicen, bland annat konsumentvägledning, vräkningsförebyggande arbete samt budget- och skuldrådgivning. Inom socialtjänsten behövs kunskapen stärkas om stadens ansvar i flyktingmottagandet genom olika utbildningsinsatser.

Arbetsmarknadsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen utreda införandet av etableringscentrum i syfte att skapa en väg in för alla nyanlända för en snabb och effektiv etablering. I framtagandet av ett förslag deltar socialförvaltningen i en referensgrupp. I detta har förvaltningen en central roll då både stadsdelsförvaltningarnas verksamheter och socialförvaltningens egna verksamheter sannolikt kommer att beröras av förslaget.

Socialförvaltningens arbete

Behovet av genomgångsbostäder för nyanlända antas fortsätta öka de närmaste åren. Arbetet med att ta fram bostäder sker i nära samverkan med stadsledningskontoret, SHIS bostäder, kommunala bostadsbolag och privata aktörer på bostadsmarknaden. Antalet som flyttar ut till eget boende står inte i proportion till antalet nya anvisade som ska bosättas. I dagsläget är det inte uttalat hur länge staden ansvarar för att erbjuda genomgångsbostad vilket gör att antagandet måste bli att antalet som bor i stadens tillfälliga lösningar ackumuleras. Detta ger ett fortsatt stort behov av såväl genomgångsbostäder som långsiktiga bostäder.

Socialnämnden ansvarar för initialt mottagande och bosättning av kvotflyktingar och nyanlända som anvisats enligt bosättningslagen. I uppdraget ingår att tillgodose anvisade bosättning och samhällsinformation i syfte att nyanlända efter kontakt med Intro Stockholm ska ha fått med sig den kunskap de behöver för att fortsätta sin etablering i staden. Intro Stockholm utreder och beslutar om rätten till ekonomiskt bistånd i avvaktan att etableringsersättningen kommer igång samt i de fall då hyran är för hög för att klara av inom ramen för etableringsersättningen. Eftersom antalet boende ackumuleras antas kostnaderna för ekonomiskt bistånd på Intro Stockholm öka det närmaste året för kommande år ligga relativt still.

För att effektivt och på bästa sätt använda resurser, såsom exempelvis befintliga boendeplatser och personalresurser, krävs förmåga att snabbt ställa om och anpassa verksamheten efter nya förutsättningar. Organisationen behöver också ha en lyhördhet för hur kompetensen behöver utvecklas utifrån förändrade behov hos målgruppen. Till exempel kan en kortare asyltid innebära att nyanländas behov av introduktion och samhällsvägledning blir mer omfattande.

Bland nyanlända i staden finns grupper som staden behöver ta särskild hänsyn till när det gäller att skapa förutsättningar för etablering genom bostad, arbete och utbildning. En dryg tredjedel av nyanlända får uppehållstillstånd i egenskap av *anhöriga* till före detta asylsökande. Anhöriga omfattas inte av bosättningslagen utan ingår i gruppen EBO. En utmaning för staden är när anhöriga ansluter till nyanlända vars bostad inte är anpassad till det nya hushållets storlek.

En stor andel anhöriga är *kvinnor* och det är den grupp som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden, därför är det särskilt viktigt att samhällsvägledande insatser når nyanlända kvinnor. Staden har sedan tidigare identifierat att EBO och framför allt anhöriga inte nås av introduktionsinsatser som samhällsvägledning och samhällsorientering i samma utsträckning som ABO.

Förvaltningen ska samverka med utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningarna för att *gymnasiestuderande som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd* får goda förutsättningar att etablera sig genom studier. En stor del av ungdomarna bedöms ha fortsatt behov av insatser från socialtjänsten i både i form av kompletterande ekonomiskt bistånd och individuellt stöd. Förvaltningen bedömer att staden bör erbjuda arbetsförberedande insatser och stöd kring arbetssökande redan i slutet av studierna för att bli självförsörjande genom arbete.

2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020 ska följas upp och arbetet med ett nytt program påbörjas under inledningen av nästa treårsperiod. Uppdraget att se över hur stadens relationsvåldcentra också kan ge stöd till barn som upplevt våld fortsätter under perioden.

Skyddat boende

I en statlig utredning om stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende föreslås åtgärder för att höja kvaliteten i skyddade boenden samt att barn som följer med en förälder till skyddat boende också ska omfattas av ett beslut om placering. Om förslagen fastställs innebär det kan det medföra kostnader för förvaltningen, bl.a. genom förändrade arbetssätt. Det kan också medföra ett ökat söktryck på förvaltningens skyddade boende då en del boenden som drivs i ideell eller privat regi inte har förutsättningar att klara de skärpta krav som ställs i de föreslagna lagändringarna.

Hedersrelaterat våld och förtryck är en prioriterad fråga i samhället och allt fler ungdomar och yrkesverksamma kontaktar Origo. Trots detta har beläggningen stadigt minskat på förvaltningens skyddade boenden under de senaste åren, framförallt det som riktar sig till flickor och unga kvinnor och pojkar (i skyddslägenhet) utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

2.6 Strategi och utveckling

Översyn av socialtjänstlagen

Under perioden behöver staden noga följa den pågående översynen av socialtjänstlagen och förbereda för de förändrade arbetsätt som den kan innebära, t.ex. genom att se över organisationen av det sociala arbetet i syfte att utveckla ett mer familjeorienterat och teambaserat arbetsätt, där resurserna är samlade kring individen i ett mer sammanhållet brukarperspektiv.

Trygghetsfrågor

Stockholm ska vara en trygg stad för alla och under perioden kommer arbetet med trygghetsskapande att fortsätta, dels inom ramen för stadens Trygghets- och säkerhetsprogram, dels genom riktade insatser. Förvaltningen och stadsledningskontoret tar under 2019 gemensamt fram en strategi för att minska risken för att barn och unga vuxna dras in i kriminalitet. Strategin medför ökat ansvar och engagemang för förvaltningen och stadsdelsförvaltningarna när det gäller de lokala brottsförebyggande råden och formerna för samverkan mellan socialtjänsten, skolan och polisen.

Arbete mot våldsbejakande extremism

Det långsiktiga strategiska arbetet mot våldsbejakande extremism, VBE, görs i nära samverkan med stadens, stadsdelsförvaltningarnas och fackförvaltningarnas samordnare mot våldsbejakande extremism. Den huvudsakliga uppgiften för förvaltningens del är att samla och sprida kunskap om evidensbaserade metoder inom socialtjänstens område. Förvaltningens särskilda VBE-team har tillsammans med polis uppdraget att arbeta med personer som återvänt från krigshärjade områden. Förvaltningen kommer under perioden att utvärdera teamets arbete, och resultat av det, för att ha beredskap för behov av förändringar som kan uppstå.

Avhopparverksamheten

Antalet avhoppare som förvaltningen har kontakt med är beroende av hur många personer som polisen aviserar. Förvaltningen tar emot alla ärenden som aviseras. Förvaltningen ser behov av att utveckla samarbetet mellan stadens sju SIG-verksamheter, polisen och kriminalvården/frivården i syfte att kunna hjälpa fler personer som vill hoppa av en kriminell livsstil, att kunna göra det. Boende och andra stödjande insatser kräver stora resurser och behovet av stöd är ofta omfattande och behöver pågå under lång tid för att avhoppet ska bli bestående. En relativt liten grupp personer lever under så pass stort hot att de måste flyttas på. Hur stadens arbete med avhoppare kan utvecklas i syfte att leda till fler avhopp och hur det ska finansieras, behöver utredas närmare. Om polisen avisera fler ärenden kan verksamheten komma att utökas.

Sociala insatsgrupper 20-29 år

Gränsdragningen mellan SIG och avhopparverksamheten är i dagsläget tydlig. Det pågår diskussioner i olika forum mellan förvaltningen, stadsdelsförvaltningarna, polismyndigheten, kriminalvården och frivården, om hur en utökning av målgruppen är möjlig att utveckla. Den avhopparverksamhet som bedrivs inom enheten för hemlösa är framgångsrik, och skiljer sig från hur andra kommuner arbetar, kan vara en utgångspunkt för framtida samarbete i syfte att fånga upp tungt kriminella individer som inte faller inom målgruppen för SIG eller befintlig

avhopparverksamhet. Frågan är angelägen och är, och kommer att vara, prioriterad. Att utveckla arbetssättet med utgångspunkt i den modell som enheten för hemlösa arbetar efter skulle visserligen vara kostnadsdrivande men ur ett långsiktigt perspektiv både en samhällsekonomisk besparing och ett minskat lidande för den enskilde.

Handlingsplanen för förbättrad arbetsituation för socialsekreterare och biståndshandläggare

Socialtjänsten står ständigt inför nya utmaningar. För att möta dessa fordras att personalsituationen är stabil och att stadens invånare har ett högt förtroende för socialtjänsten. Handlingsplanen har en fortsatt viktig funktion och förutsätter centralt stöd för att fortsätta att hålla en hög kvalitet med kontinuerlig kompetensutveckling av medarbetare. De kommande åren prioriteras arbetet med att fokusera på en trygg arbetsmiljö för medarbetare och chefer i syfte att motverka hot och våld. Likaså fortgår arbetet med att öka kunskapen kring likställighet, kvalitativ uppföljning, systematisk utvärdering av effekter och nytta, medarbetares delaktighet, brukares delaktighet samt integrering av jämställdhet och integration på en operativ nivå i socialtjänstens verksamheter.

Genom att ta tillvara och sprida verkningsfulla och framgångsrika metoder och arbetssätt, som sprungit fram ur handlingsplanen, kan kompetensutveckling också nå medarbetare som arbetar inom andra områden än myndighetsutövning.

Digital utveckling

Digitalisering är en del i verksamhetsutveckling och är ett sätt att öka effektivitet och tillgänglighet inom verksamheterna och ge hög kvalitet till en lägre kostnad. Digitaliseringen ger mängder av möjligheter som kan göra personer mer delaktiga och självständiga.

Ökad digitalisering och nya effektiva arbetsprocesser inom en överskådlig framtid en förutsättning för att kunna hantera välfärden. Digital teknik i form av hjälpmedel för klienter/brukare finns det sedan tidigare goda exempel av som stöd i olika situationer. Förr kunde man behöva flera enheter/apparater som bara hade en uppgift medan det idag i många fall räcker med en smart telefon för att nå ökad självständighet för målgruppen. Olika typer av välfärdsteknik är också något som kan vara ett stöd när olika förmågor saknas. Genom att automatisera repetitiva administrativa arbetsuppgifter med hjälp av s.k. RPA, Robotic Process Automation, kan tid frigöras för mer kvalificerat arbete och mer tid för individuella kontakter med klienter/brukare.

Kunskapen behöver öka kring informationssäkerhet för att säkerställa korrekt hantering av förvaltningens informationsmängder. Det är en förutsättning för att komma vidare i samhällets digitalisering, som till exempel kommer ställa krav på informationsdelning mellan olika aktörer, exempelvis kommun och landsting.

Modernisering av de sociala systemen i staden ställer stora krav på stora utbildningsinsatser och support. Ett välfungerande verksamhetsstöd möjliggör en mer användbar och kostnadseffektiv systematisk uppföljning av målgrupper och deras behov. Det underlättar också brukardelaktighet och samverkan med andra samarbetspartners. Förvaltningen deltar aktivt i moderniseringen av sociala system och annan digital utveckling. Att byta ut systemen är ett mycket omfattande arbete, både i pengar och i tid. Under åren som staden ställer om till de nya verksamhetssystemen kommer det att krävas stora utbildningsinsatser och support. Det är viktigt att rätt kompetens och nödvändiga resurser finns på plats då många medarbetare ska

utbildas. Omställningen till nya verksamhetssystem kommer att kräva mycket resurser under perioden, både personella och ekonomiska, och andra större utvecklingsprojekt bör avvaktas.

Innovation och effektiva arbetssätt

Förvaltningen uppmuntrar innovationer och nytänkande, både inom de egna verksamheterna och i stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst. Brukarnas självständighet och oberoende är i fokus för kvalitetsutvecklingen. När det gäller öppenvård i egen regi barn, unga och deras familjer och till vuxna missbrukare ska förvaltningen vara ett komplement och stärka förutsättningar för samordning och samverkan. Genom att erbjuda ett brett utbud av evidensbaserade metoder och behandlingsprogram i staden kan arbete lättare kvalitetssäkras och hållas metodtrogna.

Förvaltningen ansvarar för viss forskning och utveckling som är riktad mot socialtjänsten. Som ett led i detta arbete har stadsdelsförvaltningarna möjlighet att årligen ansöka om lokala utvecklingsmedel för att finansiera projekt som är av strategisk betydelse för staden som helhet. För att få inspiration och ta till sig nya tankar och idéer finns även möjlighet att ansöka om medel till studieresor/studiebesök. På stadens avdelningschefs nätverk för individ och familjeomsorg samt funktionsnedsättning fångas tankar kring innovation och forskning upp. Ett FoU-råd bestående av avdelningschefer från stadsdelsförvaltningarna och representanter från socialförvaltningen bearbetar förslagen från nätverket och vid behov beställs forskningsprojekt kopplade till specifika frågor.

För att stärka kopplingen mellan forskning och praktik har staden tillgång till en socialtjänstakademi bestående av 13 forskare. Tillsammans ska staden och akademien bidra till att ny kunskap når personer som arbetar praktiskt i socialtjänstens verksamheter. Akademien har till uppgift att vara rådgivande i frågor som rör forsknings- och utvecklingsverksamhet samt delta i planeringen av nya projekt.

Miljö och klimat

Arbetet med Stockholms stads miljöprogram och Stockholms stads kemikalieplan leder till ett tätt samarbete med miljöförvaltningen.

Ett omställningsarbete med minskad energianvändning och minskade växthusgasutsläpp är högt ställda mål i stadens miljö- och klimat politik och planerade klimat- och miljöåtgärder ska minska kostnader. Utifrån stadens miljöperspektiv kan effektiviseringar göras i förvaltningens lokaler genom installation av LED-belysning. LED-armaturerna har längre livslängd än lysrören och därmed minskat avfall och råvaruuttag.

För att få ett brett genomslag i verksamheterna när det gäller miljö- och klimatåtgärder så kommer förvaltningen att erbjuda utbildning för chefer och medarbetare i både hållbar utveckling och beteendeförändringar inom området.

Förvaltningen ansöker om klimatinvesteringsmedel för att byta till LED-belysning som bidrar till en ökad energieffektivitet.

Jämställdhet

Förvaltningen fortsätter att integrera ett jämställdhetsperspektiv. Under perioden finns behov av att stärka arbetet med jämställdhetsintegrering på alla plan. Verksamheterna arbetar med utgångspunkten att alla flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha tillgång till de resurser som de har behov av. Jämställdhetsanalyser görs vid uppföljning och i tjänsteutlåtanden.

2.7 Ledning och administration

Personal- och kompetensförsörjning

Arbetsmiljö och hälsa

Socialförvaltningen ska vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetare och chefer trivs och utvecklas. Förvaltningen kommer fortsatt att intensifiera arbetet med att sänka sjukfrånvaron.

Mot bakgrund av de osäkra förutsättningar som råder kring uppdraget rörande mottagande av nyanlända kan det innebära ett fortsatt omställningsarbete inom förvaltningen. Det är en utmaning att både behålla och rekrytera personal under korta tidsintervall och ställer krav på att värna om en god arbetsmiljö för både medarbetare och chefer. För att säkerställa en bra verksamhet med god kvalitet är det viktigt att rätt kompetens rekryteras och bibehålls och introduktionen av nya medarbetare är där ett viktigt inslag.

Förvaltningen har cirka 70 pensionsavgångar under åren 2020-2022, vilket medför ett rekryteringsbehov av framförallt behandlingsassistenter, socialsekreterare och chefer. Genom att ta tillvara den kompetens som finns hos medarbetare som går i pension säkerställs en god kunskapsöverföring. En god social och organisatorisk arbetsmiljö där medarbetarna har ett jämställt och hållbart arbetsliv är en förutsättning för att hålla en hög kvalitet i förvaltningens verksamheter.

Kompetensförsörjning med fokus på ledarskap

Både ett gott ledarskap och ett aktivt medarbetarskap är viktiga delar i det strategiska kompetensförsörjningsarbetet och stärker förvaltningens attraktivitet som arbetsgivare. Förvaltningens chefer ska stärkas i sitt ledarskap och chefsförsörjningen säkras långsiktigt.

Förvaltningen gör under perioden en kompetensinventering bland cheferna för att utvärdera behov av olika insatser för att stärka ledarskapet. Chefsforum riktar sig till förvaltningens samtliga chefer och utvecklas under perioden för att innefatta mer kunskapshöjande inslag.

Utbildningar och medarbetarnas kompetensförsörjning

Utveckling av socialtjänstens olika verksamhetsområden, förändrade målgrupper, en stad som växer m.m. innebär ökat behov av samordning, uppföljning och fortbildning. Förvaltningen arbetar löpande med att erbjuda stadsdelsförvaltningarna bl.a. utbildningar och nätverk för samordning och kunskapsspridning inom olika frågor. Efterfrågan på utbildning är stor och det finns behov av fler utbildningsplatser för att möta kompetensutvecklingsbehoven oavsett fortsatt statlig finansiering. Det kan, under den kommande treårsperioden, komma att behövas uppdrag kring olika satsningar och särskild finansiering av utbildningar liksom av kostnader för utbildningslokaler.

Förstärkningsteamet har på ett framgångsrikt sätt minskat stadsdelsförvaltningarnas behov av inhyrda konsulter. Det har också visat sig vara ett uppskattat sätt att kompetensutveckla socialsekreterare som har kort tid i yrket, när mer erfarna medarbetare går in i rollen och avlastar samtidigt som de bidrar med kunskap, metoder och arbetssätt. Förstärkningsteamet kan under perioden utvecklas mot att bli en karriärväg för socialsekreterare med möjlighet till ökad specialisering.

Utifrån ändringar i lagstiftning, behov av verksamhetsutveckling, nya målgrupper etc. under perioden har förvaltningen beredskap för att anordna utbildning och stöd i användning av

olika bedömningsinstrument till stadsdelsförvaltningar och till de egna medarbetarna. Ett axplock av de utbildningsområden som prioriteras är:

- utbildning om risk- och skyddsfaktorer kring målgruppen unga lagöverträdare
- basutbildning i neuropsykiatri
- vägledning när det gäller tolkning av lagstiftning och regelverk kopplat till flyktingmottagande
- kompetensstärkande insatser i frågor som gäller gruppen unga som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd för gymnasiestudier och mottagande av kvotflyktingar
- utbildnings- och fortbildningsinsatser till yrkesgrupper som möter personer som är utsatta för våld i nära relationer och/eller hedersutsatt våld och förtryck
- fortbildningsinsatser om våldsbejakande extremism

Ett verktyg för rekryteringsarbetet är verksamhetsförlagd undervisning, VFU. Genom att ta emot många studenter och att erbjuda dem en planerad och innehållsrik verksamhetsförlagd utbildning skapar förvaltningen förutsättningar till att rekrytera dem inför framtida personalbehov. Ett nära och strukturerat samarbete med socialhögskolor är en annan viktig faktor för att rekrytera nya socialarbetare.

2.8 Stöd till utomstående organisationer

Samverkan med intresseorganisationer

Samverkan med intresseorganisationer behöver fortsätta att utvecklas inom samtliga verksamhetsområden för att säkerställa att utvecklingen av stadens verksamheter sker i överensstämmelse med målgruppens olika önskemål och behov.

Genom att samarbeta med civilsamhället kan alternativa lösningar på frågor komma ifråga utifrån en annan kunskap, nya idéer och andra värden kan komma brukare och enskilda till del. Ett verktyg för samverkan är IOP, Idéburet Offentligt Partnerskap. Förvaltningen har ett antal pågående IOP-samarbeten och har goda erfarenheter för att starta fler.

Ett annat sätt är bidrag till ideella föreningar som med sin verksamhet och sina aktiviteter kompletterar socialtjänsten. Verksamheten eller aktiviteten ska främja jämställdhet, delaktighet, lika rättigheter och ha en inriktning som ligger i linje med stadens policy för jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och vara fri från våld och diskriminering.

SHIS kärnverksamhet

I enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag erhåller Stiftelsen Hotellhem i Stockholm, SHIS, ett årligt anslag för sin verksamhet. Anslaget administreras av förvaltningen och är ersättning för drift och sociala merkostnader förknippade med SHIS bostadssociala åtagande. SHIS är stadens bostadssociala resurs och anslaget avser att täcka t.ex. jourenhet, receptioner, restauranger, hantverkare, hyres- och förmedlingsadministration, administrativ överbyggnad och utveckling m.m.

År 2020 förväntas SHIS ha 2 597 lägenheter för kärnverksamhet. Detta är en utökning med 400 lägenheter jämfört med idag, vilket betyder behov av ett anslag på 44,2 mnkr för 2020.

SHIS bostäder till nyanlända

SHIS uppdrag rörande bostäder för nyanlända och de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten, regleras i särskilt avtal mellan SHIS och socialnämnden och bygger på självkostnad för utförd verksamhet.

Ramarna fastställdes av kommunfullmäktige genom beslut 2016-09-26 och budgetramen fastställs årligen för kommande verksamhetsår. För verksamhetsåret 2019 är budgetramen 71 mkr. Osäkerhetsfaktorerna är många när det gäller underlaget för ersättning från staden. Den enskilt största faktorn är i vilken takt och omfattning SHIS får tillgång till fastigheter/lägenheter.

Beräknat antal lägenheter för nyanlända

År 2019 1 885 st. enligt planering

År 2020 2 085 st. preliminärt

År 2021 2 285 st. preliminärt

År 2022 2 485 st. preliminärt

Planerad utveckling bedöms motsvara en årlig kostnad för år 2019 på 71,0 mkr och för år 2020 på 76,0 mkr. Kostnaderna beräknas plana ut över tid i takt med att antalet lägenheter ökar.

2.9 Övrig verksamhet

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Socialnämndens underlag till budget för 2020-2022 är baserad på kommunfullmäktiges budget för 2019. Beräkningarna utgår från prisnivån 2019 och finns redovisade i bilaga.

Under planeringsperioden beräknas löneökningarna sammantaget uppgå till cirka 45 mnkr och hyreshöjningarna till cirka 11 mnkr.

Den ekonomiska utvecklingen under planperioden kommer fortsatt att påverkas av mottagandet av nyanlända. Migrationsverkets prognoser för 2020-2022 innebär att mottagandet kommer att minska. De kostnader som nämnden har haft för initialt försörjningsstöd bedöms ligga kvar på samma nivå under planperioden beroende på att de nyanlända som mottagits under 2017 och 2018 kommer ha ett fortsatt behov av kompletterande försörjningsstöd under planperioden. Utvecklingen av försörjningsstödkostnaderna beror på hushållssammansättningen och vilka boendelösningar som kan erbjudas. En osäkerhetsfaktor är i vilken takt och omfattning SHIS kan få tillgång till genomgångsbostäder för nyanlända.

Trenden med ett minskat mottagande av ensamkommande flyktingbarn fortsätter och under 2019 kommer en stor grupp ensamkommande unga att fylla 20 år. Det innebär att efterfrågan på förvaltningens boenden för ensamkommande flyktingbarn med stor sannolikhet kommer att minska under planperioden vilket kan innebära behov av avveckling och därmed ökade kostnader för omställning av personal och lokaler.

Nya och förändrade behov av samhällets insatser i form av bland annat socialt stöd kommer framåt också att innebära ett ökat behov av samarbete med civilsamhället för att komplettera socialtjänstens insatser. Nämnden ser därför att anslaget för denna verksamhet bör ökas under perioden.

Staden har en hög målsättning för utbyggnad och färdigställande av nya bostäder med särskild service. Beroende på takten i utbyggnaden kan det under planperioden innebära ökade kostnader för nämndens stadsövergripande verksamhet LSS-hälsan.

Kostnader för verksamhetsanpassningar utifrån förändrade lokalbehov kommer att öka under planperioden samt ökade kostnader för reparation och underhåll av lokaler då nuvarande boenden är gamla, slitna och ofta drabbas av skadedjur. Det finns också behov av att se över tryggheten i våra boenden som bland annat innebär investering i nya lås/passersystem, trygghetslarm och trygghetskameror. Nytt samverkansavtal med Micasa kommer att innebära ökade lokalhyreskostnader jämfört med 2019 års nivå.

Socialnämnden får ofta det övergripande ansvaret för digitalisering inom socialtjänstens område. Det kan under planperioden innebära ökade kostnader för utveckling och drift av nya system och nya E-tjänster som inte ryms inom nuvarande budgetram. Därtill kommer stadens arbete med modernisering av sociala system, som förutom kostnader för utveckling och implementering också kan komma att innebära ökat ansvar för socialnämnden i den löpande systemförvaltningen. Omställningen till flera nya verksamhetssystem kommer att kräva mycket resurser under perioden, både personella och ekonomiska.

3.2 Investeringar

Nämnden har för 2019 en investeringsbudget på 3 mnkr. Bedömningen för planperioden är ett investeringsbehov på cirka 3 mnkr per år. Förutsatt att nämnden hittar lämpliga lokaler för nya verksamheter och omstrukturering av befintliga bedöms investeringsmedlen utnyttjas för möbler och inventarier, miljö- och klimatinvesteringar.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Övriga redovisningar

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Socialförvaltningen är en av förvaltningarna i staden med störst lokalbestånd. Inom förvaltningen pågår en kontinuerlig översyn av befintligt lokalbestånd och -behov samt avveckling av lokaler som inte behövs. Ett effektivt nyttjande av lokaler innebär att förvaltningens verksamheter disponerar rätt mängd lokaler som är lokaliserade så att nyttan för förvaltningen och staden som helhet optimeras. Lokalerna ska vara flexibla och kunna användas av olika verksamheter vid olika tidpunkter, tillgängligt och anpassat till de verksamheter som bedrivs, möta brukarnas behov och erbjuda en god arbetsmiljö för medarbetare.

Av planen framgår de större planerade lokalförändringarna, som förvaltningen bedöms att hantera under 2020 till 2022.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Förvaltningen bedriver verksamhet i ett stort antal lokaler i staden och i kranskommuner och därutöver finns ett stort antal försöks- och träningslägenheter. I budget 2019 har förvaltningen i uppdrag att inom ramen för Bostad först fördela fler bostäder och utöka verksamheten. I jämförelse med tidigare år så minskar behovet av bostäder i form av stödboenden, kollektivboenden och i viss mån även platser för vård- och omsorgsboenden medan behovet av genomgångsbostäder antas fortsätta öka under perioden. För att genomföra uppdraget samarbetar förvaltningen med stadsledningskontoret, andra förvaltningar, SHIS och stadens bostadsbolag.

Inom verksamheter för hemlösa och missbrukare sker en omstrukturering av lokaler i syfte att möta en minskad efterfrågan samt avveckla omoderna lokaler med stora renoveringsbehov. Det är främst akutboenden samt lågtröskelboenden som berörs.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Förvaltningen har under inledningen av 2019 drygt 430 kontrakt fördelat på närmare 400 adresser och en total inhyrd yta på närmare 96 000 kvm. Cirka 45 procent av kontrakten är bostadskontrakt för försöks- och träningslägenheter.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

5.5 Kostnadsutveckling

Förvaltningens totala kostnad för lokaler för år 2019 prognostiseras till 185 mnkr. Under perioden fortsätter arbetet med att se över befintligt lokalbestånd i syfte att minska kostnaderna och bedriva en ansvarsfull lokalförsörjning. Merparten av hyresavtalen är indexbaserade och den beräknade höjningen är cirka 2 procent.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Kostnader för lokaler utgör cirka 11 procent av nämndens totala kostnader. Förvaltningen arbetar målmedvetet med att anpassa lokalbeståndet utifrån behoven och arbetar med de interna processer och kommunikationsvägar som utgör grunden för beslut om nyanskaffningar och avvecklingar.

Serviceämnden har inrättat en stadsgemensam funktion som stöd vid hyresförhandlingar. Det väntas bidra till att staden får en samlad bild över hyresnivåerna på stadens inhyrda lokaler, vad som bör vara praxis i avtalen samt att kunna lämna rekommendationer kring om objekt ska hyras in eller inte, utifrån lämnade avtalsförslag. Funktionen ska också ha möjlighet att matcha lokaler som blir lediga, eller tänkta att avvecklas, mot behov inom övriga staden. Socialnämnden utvecklar under perioden formerna för samarbete med serviceämnden i lokalfrågor.

Låssystemen till förvaltningens lokaler är av olika funktioner, typer och fabrikat. Detta utgör problem vid reparation och programmering av lås i verksamheterna. Stadsledningskontoret har i projektet ”Smarta lås” arbetat för att stadens låssystem i framtiden ska bli kompatibla med varandra. Socialförvaltningen står de närmaste åren inför att ett stort antal lås/passersystem måste inköpas eller renoveras. Det bör finnas med i planeringen av kommande budget.

Förtätning av lokalbeståndet och omflyttning av verksamhet är de mest effektiva insatserna för att minska kostnader för lokaler. Förvaltningens huvudkontor har utrymme för förtätning och effektivare utnyttjande av yta. Annan mindre verksamhet kan få plats i lokalerna vilket möjliggör uppsägning av andra lokaler. Mobila eller aktivitetsbaserade arbetsplatser är också något som ska prövas. Förvaltningen har behov av ytor för utbildning då förvaltningen anordnar kompetensutveckling för medarbetare inom och utom staden.